

Tren IV. (Zgwałciłaś, niepobożna śmierci, oczy moje...)

JAN KOCHANOWSKI

TRENY

Tren IV. (Zgwałciłaś, niepobożna śmierci, oczy moje...)¹

Zgwałciłaś², niepobożna³ śmierci, oczy moje,
Żem widział umierając⁴ miłe dziecię swoje.
Widziałem, kiedyś trzęsła owoc niedordzały⁵,
A rodzicom nieszczesnym serca sie krajały⁶.
Nigdyć by ona była bez wielkiej żałości
Mojej umrzeć nie mogła, nigdy bez ciężkości⁷
I serdecznego bólu, w którymkolwiek lecie⁸
Mnie by smutnego była odbiegła⁹ na świecie;
Alem ja już z jej śmierci nigdy żałościwszy,
Nigdy smutniejszy nie mógł być ani teskliwszy¹⁰.
A ona (by był Bóg chciał) dłuższym wiekiem swoim
Siła¹¹ pociech przymnożyć¹² mogła oczom moim.
A przynamniej¹³ tym czasem mogłem być odprawić
Wiek swój¹⁴ i Persefonie¹⁵ ostatniej¹⁶ sie stawić¹⁷,
Nie uczuwszy na sercu tak wielkiej żałości,
Ktorej równia¹⁸ nie widzę w tej tu śmiertelności¹⁹.

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²zgwałcić (daw.) — zadać gwałt, postąpić wbrew prawu i powinności, zbeszcześcić coś, uczynić krzywdę wbrew prawu. [przypis redakcyjny]

³niepobożny (starop.) — postępujący źle, nie „po bożemu”, bezbożny. [przypis redakcyjny]

⁴umierając (starop. forma imiesłowu) — umierające. [przypis redakcyjny]

⁵niedordzały (starop.) — niedojrzały. [przypis redakcyjny]

⁶rodzicom (...) serca się krajały — byli bardzo smutni, zrozpaczeni. [przypis redakcyjny]

⁷ciężkość* (starop.) — męka, wielki ból, wielkie zmartwienie. [przypis redakcyjny]

⁸lato (starop.) — wiek, rok życia; w którymkolwiek lecie: w którymkolwiek roku życia, w jakimkolwiek wieku. [przypis redakcyjny]

⁹mnie by odbiegła — opuściłaby mnie, zostawiłaby mnie swojemu losowi. [przypis redakcyjny]

¹⁰teskliwszy (starop.) — bardziej bolejący. [przypis redakcyjny]

¹¹siła* (starop.) — wiele. [przypis redakcyjny]

¹²przymnożyć (starop.) — sprawić, by ktoś miał czegoś więcej. [przypis redakcyjny]

¹³przynamniej (starop.) — przynajmniej. [przypis redakcyjny]

¹⁴odprawić (...) wiek swój (starop.) — zakończyć swoje życie. [przypis redakcyjny]

¹⁵Persefona — tu: uosobienie śmierci. [przypis redakcyjny]

¹⁶ostatniej — tu: ostatecznej; śmierć jest ostatnim kresem człowieka. [przypis redakcyjny]

¹⁷stawić się — przyjść dobrowolnie; Persefonie ostatniej się stawić: stanąć przed Persefoną (śmiercią). [przypis redakcyjny]

¹⁸równia (starop.; tu forma D. lp: równia) — coś równego. [przypis redakcyjny]

¹⁹w tej tu śmiertelności — na tym świecie podległym śmierci. [przypis redakcyjny]

Nie dziwuję Nijobie²⁰, że na martwe ciała
Swoich namilszych dziątek²¹ patrząc, skamięniała²².

²⁰*Nijobie* — forma wyrazu Niobe przekształconego tak dla rytmu; *Nie dziwuję Nijobie*: nie dziwię się Niobe; nie mam za złe Niobe. *Niobe*: w mit. gr. córka Tantalą i żona króla tebańskiego Amfiona miała czternaścioro dzieci i wyśmiewała się z Latony, która miała tylko dwoje, Apolla i Artemidę. Latona nakazała swym dzieciom pomścić tę zniewagę i zamordować synów i córki Niobe. Niepocieszona Niobe zapłakała się na śmierć i została zamieniona w kamień, z którego płynęła woda przypominająca jej łzy. [przypis redakcyjny]

²¹*dziatki* (daw.) — dzieci. [przypis redakcyjny]

²²*skamięniała* (starop.) — skamieniała. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na *Licencji Wolnej Sztuki 1.3*.

Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-iv>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).